

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ  
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

# STUDIA PHILOLOGICA

ЗБІРНИК  
СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 2

РІВНЕ 2018

4. Кювлиева-Мишайкова В. С. Устойчивите сравнения в българския език / В. С. Кювлиева-Мишайкова – София, 1986. – с. 45-52.
5. Лебедева Л. А. Словарь устойчивых сравнений русского языка / Л. А. Лебедева – Краснодар, 1996. – 316 с.
6. Мокиенко В. М. Словарь сравнений русского языка / В. М. Мокиенко. – СПб., 2003. – 377 с.
7. Qadir A. Automatically Inferring Implicit Properties in Similes / Ashequl Qadir and Ellen Riloff – *Proceedings of NAACL-HLT 2016*, San Diego, California, 2016. – p. 1223–1232.
8. Galperin, I. R. Stylistics / Galperin, I. R. – Moscow : Higher School, 1977. – 332 p.
9. Glucksberg, S. On the relation between metaphor and simile: When comparison fails / Glucksberg, S. & Haught, C. *Mind and Language* 21 (3), 2006. – pp. 360-378.
10. Recanati, F. *Literal Meaning* / Recanati, F. Cambridge : Cambridge University Press, 2004.

Маліжко П.Р.

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди*

### ВЕРБАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ ОЗНАКИ “ПРИВАБЛИВІСТЬ” ЯК СКЛАДОВОЇ КОНЦЕПТУ ФЕМІНІННІСТЬ

**Анотація.** У статті розглядається специфіка концепту ФЕМІНІННІСТЬ, розкривається поняттєво-ціннісний зміст концептуальної ознаки “привабливість”, яка входить до складу зазначеного концепту шляхом аналізу лексичних засобів її вербалізації, вилучених з англomовного художнього дискурсу.

**Ключові слова:** концепт, концептуальна ознака, вербалізація, дискурс.

**Annotation.** The article reveals the specificity of the concept FEMININITY and notional-evaluative content of its constituent “attractiveness” through the analysis of lexical means of its verbalization in the English literary discourse.

**Key words:** concept, conceptual feature, verbalization, discourse.

Оскільки стаття – одна з найважливіших характеристик особистості, яка визначає її соціальну, культурну і когнітивну орієнтацію в світі увагу лінгвістів останні десятиріччя привертало вивчення мовних засобів відображення гендерних категорій [2; 5; 7].

**Актуальність** дослідження зумовлена його відповідністю пріоритетним тенденціям сучасної лінгвістики: по-перше, у вивченні засобів вербалізації, які здійснюють операцію оцінювання фемінінних якостей, а саме привабливості;

по-друге – урахуванням гендерного чинника, який впливає на формування моделі оцінювання привабливості жінки.

**Метою** дослідження виявлення особливостей функціонування гендерно маркованих номінацій з семантичною ознакою “привабливість”, які мають референта жіночої статі, у англomовному художньому дискурсі.

Для досягнення поставленої мети визначено наступні **завдання**:

- 1) розглянути специфіку концепту ФЕМІНІНІСТЬ;
- 2) розкрити поняттєво-ціннісний зміст досліджуваної концептуальної ознаки “привабливість” шляхом аналізу лексичних засобів її вербалізації.

**Матеріалом** дослідження слугували 127 фрагментів дискурсу, у яких вербалізовано концептуальну ознаку “привабливість”, відібраних із роману американської письменниці Д. Стіл “A Good Woman” [12]. Загальний обсяг проаналізованого друкованого тексту – 419 сторінок.

Концепт ФЕМІНІНІСТЬ відображає характеристики, пов'язані з жіночим родом, характерні форми поведінки, очікувані від жінки в певному суспільстві, а також соціально-визначене вираження того, що розглядається як позиція внутрішньо притаманна жінці. Концепт ФЕМІНІНІСТЬ значно ширший концепту ЖІНКА, який входить до нього як ядерна зона (лексико-фразеологічне поле фемінінності). Фемінінність трактується як “те, що приписується жінці”/ “як жінка” і охоплює адгерентні реалії (фр. *adherent* – щільно прилеглий) [6, с. 12].

Ядро концепту складають словникові значення базової лексеми “Жінка”, а саме “Дружина”, “Донька”, “Леді”, “Домогосподарка”, а периферію – прагматичні складові: лексеми, конотації, асоціації [1, с. 44; 6, с. 11].

У нашому дослідженні ми розглядаємо лексему “привабливість”, яка знаходиться в периферії ядра концепту ФЕМІНІНІСТЬ і виступає його концептуальною ознакою.

Аналізуючи словникові дефініції лексеми “привабливість”, знаходимо однакові значення: лексема “привабливість”, яка є похідною від “привабливий” (in Eng. from adj. *attractive* + *-ness*), означає якість, яка викликає інтерес; бути привабливим або щось, що приваблює [9, с. 59; 10; 11]. Суемі В. та Ферхнем А., заперечуючи універсальність і одноманітність привабливості, підкреслюють той факт, що існують стандарти привабливості [8].

Концептуальна ознака “привабливість” володіє ярко вираженою ціннісною маркованістю і відноситься до важливих орієнтирів людської мовленнєвої поведінки. Гендерно специфічні моделі концепту ФЕМІНІНІСТЬ фіксують домінантні області цієї ознаки. Системна модель досліджуваної концептуальної ознаки представлена сукупністю двох фреймових структур – зовнішня/внутрішня привабливість та зовнішня/внутрішня непривабливість [3; 4].

З точки зору гендерного аспекту репрезентації концептуальної ознаки “привабливість”, яка входить до складу концепту ФЕМІНІНІСТЬ, найбільший

інтерес представляють опозиції: зовнішня привабливість – внутрішня привабливість / зовнішня непривабливість – внутрішня непривабливість, які активізують ті області концептуальної ознаки, які притаманні індивіду, як представнику певної статі.

Таким чином, концепт ФЕМІНІНІСТЬ має свою структуру, ядро якої складають базові дефініції лексеми "Жінка", а до периферії входять прагматичні складові до яких відносяться конотації, асоціації та лексеми.

При репрезентації концептуальної ознаки "привабливість", найбільший інтерес представляє зовнішня привабливість. Загальна позитивна оцінка зовнішньої привабливості найчастіше вербалізується за допомогою прикметників таких як *pretty, beautiful, elegant, sensual, romantic*. Наприклад:

- *She's a very pretty girl.*
- *She looked elegant, sensual, and romantic...*
- *...her beautiful younger sister would be getting engaged that winter.*

За даним нашого дослідження, аналізуючи зовнішню привабливість жінки, ми зазвичай оцінюємо її частини тіла. Наприклад:

- *She had big blue eyes, and pale blond hair, and the creamy white complexion that went with it.*
- *She looked healthy, with rosy cheeks and prominent cheekbones. Her legs always seemed too long and thin for her squat body...*

Представлена інформація про певні частини тіла, які підлягають оцінці, може бути вербалізована за допомогою певних лексичних одиниць, які не мають у своїй семантиці компонента "привабливість". Так, наприклад, прикметники *silky, blonde, long, small, perfect, huge* не несуть у собі оціночного значення. Але вони можуть набувати змістовну конотацію оціночності в певних словосполученнях. Наприклад:

*She was a petite blonde, with long, silky golden hair, and huge blue eyes. She was beautiful, with small hands and feet, and perfect features.* Можна констатувати, що ступінь оцінки лексичної одиниці визначається контекстом і її сполучуваністю з іншими лексичними одиницями.

За даними нашого корпусу часто при описі зовнішньої привабливості вживається порівняння. Наприклад: батько Анабель вважає свою доньку дуже привабливою і тому часто порівнює її красу з красою казкової принцеси або порцелянової ляльки:

- *...Annabelle had worn made her look like a fairy princess.*
- *...her father always said she looked like a porcelain doll.* Актуальною ознакою при розгляді концептуальної ознаки "зовнішня привабливість" є саме відчуття смаку, відповідності канонам моди в одязі та аксесуарах. Наприклад: Анабель завжди слідкує за модою і речі, які вона носила, тільки підкреслює її красу:

- *...It had a beautiful lace collar, and it was the subtlest powder pink. It looked wonderful with Annabelle's skin and hair.*

- *She was wearing her blond hair pulled back, under the velvet and sable hat, with a small face veil. She looked as stylish as any woman in Paris, and older than her years, because of the opulent black gown.*

Можна стверджувати, що найчастіше предметом оцінки привабливості жінки стають очі, волосся, фігура.

Опозицією до зовнішньої привабливості є внутрішня привабливість. Як складова частина концептуальної ознаки вона містить у собі характеристики оцінки внутрішньої привабливості жінки, до якої відносяться: характер (1), манери (2), поведінка (3), розумові здібності (4). Наприклад:

(1) Вікторії подобалась працювати влітку. Вона була компетентною, відповідальною та вправною. Такі якості їй допомагали в роботі, а в спілкуванні з працівниками фірми в неї не було проблем, адже вони ставилися до неї добре: *Victoria likes her summer job. The people at the law firm were nice to her. She was competent, responsible and efficient.*

Священник знає, що Беата навіть під страхом арешту допоможе йому: *He knew she was a kind-hearted.*

(2) Мати Габрієли виховує її згідно з релігійними канонами: *She was always so polite to everybody.*

(3) Консула знає, що її донька Анабель і Джосай будуть ідеальною парою: *...she knew that Annabelle would be a wonderful mother. She was so patient and loving, and she thought she would make an excellent wife for Josiah.*

(4) Вікторія дуже розумна для своїх років: *Victoria appeared to be extremely intelligent as she got older. She was chatty and amiable, and had nearly adult conversations with them by the time she was three. She said funny things, and was alert and interested in everything around her.*

Анабель незвичайна молода жінка: *Annabelle is a very unusual young woman in many ways, intelligent, intellectual, thirsty for knowledge, and mature beyond her years.*

Подруга Анабель вважає її дуже розумною молодою жінкою, тому що дівчина з легкістю засвоює знання: *Annabelle was an intelligent young woman, who soaked up world events and information like a sponge.*

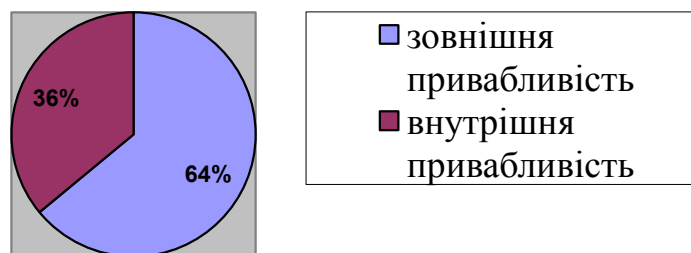


Рис. 1. Відсоткове співвідношення кількості фрагментів дискурсу із засобами вербалізації концептуальної ознаки “привабливість”: зовнішня привабливість / внутрішня привабливість.

Отже, проведений аналіз дозволяє стверджувати, що найчастіше предметом оцінки привабливості жінки є саме її зовнішня складова. Статистичні дані обумовлює висновок про те, що зовнішня привабливість має більше значення ніж внутрішня. Відмічену нами тенденцію схематично представлено на Рис.1.

Дані переконливо демонструють, що при репрезентації концептуальної ознаки “привабливість”, найбільший інтерес представляє зовнішня привабливість. Загальна позитивна оцінка зовнішньої привабливості дуже часто вербалізується за допомогою прикметників *pretty, elegant, sensual, romantic, beautiful*. У результаті нашої розвідки при аналізі романів Д. Стіл, ми дійшли висновку що на оцінку зовнішньої привабливості впливають частини тіла. До них ми відносимо: *face, eyes, skin, complexion, legs*. При дослідженні специфіки вербалізації "зовнішня привабливість" можна відмітити таку тенденцію. Представлена інформація про певні частини тіла, підлягають можуть бути вербалізовані за допомогою певних лексичних одиниць, не мають в своїй семантиці компонента “привабливість”. Так, наприклад, прикметники *silky, blonde, long, small, perfect* не несуть у собі оціночного значення. Але вони можуть набувати змістовну конотацію оціночності в певних словосполученнях – *long, silky golden hair, small hands, perfect features, huge blue eyes*. Ми дійшли висновків, що частіше всього предметом оцінки привабливості жінки стають очі, волосся, фігура.

Складова концептуальної ознаки “привабливість” – “внутрішня привабливість” вербалізується рідше. Як складова частина концептуальної ознаки вона містить у собі характеристики оцінки внутрішньої привабливості жінки. До неї відносяться: характер, манери, поведінка, розумові здібності.

Найчастіше лексемами-вербалізаторами цієї складової ми відносимо *competent, responsible, efficient, kind-hearted, polite, intelligent, amiable, intellectual*. Ці дані дозволяють констатувати, що при оцінці привабливості жінка увага звертається на її зовнішню привабливість, ніж на внутрішню. Корпус нашого дослідження дає змогу зробити висновок, що складові

концептуальної ознаки “привабливість”: зовнішня та внутрішня привабливість найчастіше вербалізуються за допомогою прикметників.

До перспектив дослідження відносимо вивчення особливості функціонування засобів вербалізації концептуальних ознак “привабливість” / “непривабливість” у складі концепту ФЕМІНІНІСТЬ у англomовному художньому дискурсі.

### Список використаних джерел

1. Васюк В. В. Концепт "женщина" в статике и динамике фразеологии английского языка / В. В. Васюк // Дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 Москва, 2002. – 145 с.

2. Горошко Е. И. Гендерные исследования в лингвистике сегодня / Е. И. Горошко, А. В. Кирилина // Гендерные исследования. – Москва : «Человек & Карьера». – № 2. – 1999. – с. 234-242.

3. Демьянков В. З. Прототип и реализации концепта “привлекательность” в русском языке Текст / В. З. Демьянков // Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина. – 2005. – с. 167 – 184.

4. Каратышова М. А. Гендерные и прагмалингвистические закономерности реализации концепта в комплиментарном речевом поведении : на примере концепта BEAUTY (КРАСОТА) / М. А. Каратышова // : Автореф. дис. на получение научной степени кандидата филологических наук : 10.02.04, 10.02.19 – Армавир. – 2010. – 25 с.

5. Кирилина А. В. Гендерные исследования в зарубежной и российской лингвистике (Философский и методологический аспекты) /А. В. Кирилина // Общественные науки и современность. – 2000. – № 4. – с. 138-143.

6. Кокоева З. Р. Фемининные реалии в языковой картине мира : на материале французских и осетинских фразеологических единиц / З. Р. Кокоева //: автореферат дис. ... кандидата филологических наук : 10.02.20. — Пятигорск. — 2007. — 18 с.

7. Мартинюк А. П. Регулятивна функція гендерно маркованих одиниць мови (на матеріалі сучасного англomовного публіцистичного дискурсу) / А.П. Мартинюк // : дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04. – Київ. – 2006. – 610 с.

8. Хайдеггер М. Время картины мира / М. Хайдеггер // Новая технократическая волна на Западе. – Москва, 1986. – 119 с.

9. Gerald L. Clore, Allan Collins The Cognitive Structure of Emotions / G. L. Clore, A. Collins // — Cambridge University Press , 1990. – 224 p.

10. Merriam-Webster’s Collegiate Dictionary. — 10<sup>th</sup> ed. — Springfield: Merriam-Webster, Inc., 1997. — 1557 p.

11. The Oxford Dictionary of English Etymology / [Ed. by C.T. Onions] // – Oxford: The Clarendon Press, 1985. — 1024 p.

12. Steel D. A Good Woman / D. Steel // – New York: Bantam Dell. – 2008. – 419 p.